

« ἐν μέσῳ τοῦ Θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ Θρόνου τέσσαρα ζῶα γέ-
μοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν, » καὶ, αἰδοῦ, ἔρχε-
ται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ἕβεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμός. »

Οὐχί, λοιπὸν ἀπορικισθῆς, ἀλλὰ Λαός ἀναγνώσει αὐτήν!

— Τίς δ' ὁ Λαός οὗτος; ἢ, τίς ἡ ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν
γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη τετραπέρατος ἱστορία; — Ἐὶ
δε τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ
τῶν γενεῶν, νυνὶ δὲ ἐφανερῶθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ!

Ὁ ἱεροφιλόσοφος τῆς Ἀναστάσεως, ὁ τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτι-
κῶν Ἐπαναστάσεων κηρυχὴς καὶ προφήτης γράφει πρὸς Κορινθίους·
« ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ἡμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων.
Φανερούμενοι, ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ὑμῶν,
ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι, ἀλλὰ Πνεύματι Θεοῦ ζῶντος! »

ΛΙ΄.

Μεμῶσιμοι Ἀκολουθίαι.

Ὅστις ἐν τῇ μελέτῃ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας θελήσῃ νὰ
ἐμβαθύνῃ εἰς τοὺς κρυφίους λόγους διὰ τοὺς ὁποίους οἱ πατέρες
μας τοσαύτην ἔσχον ἐπιμέλειαν καὶ θρησκευτικὴν φροντίδα περὶ
τελετῶν ἐπικηδείων, περὶ ἀποτεφρώσεως ἢ ἐνταφιάσεως νεκρῶν,
καὶ γενικῶς περὶ πᾶν ὅ,τι ἀνεφέρετο πρὸς τὰς χρεωστούμενας καὶ
τελευταίας τιμὰς, δεῖ εἰλεῖ καὶ τότε, καθὼς πάντοτε, νὰ ζητήσῃ
τὴν ἐξήγησιν τοῦ πράγματος εἰς αὐτὴν τὴν θεμελιώδη τῆς Ἑλ-
ληνικῆς φύσεως ιδιότητα, τοῦτέστιν εἰς τὴν *ἰσονομίαν*. Παράδο-
ξον τοῦτο δὲν θέλει φανῆ, ὅταν δεόντως ἐμβεχθεύσωμεν εἰς τὸν
νοῦν τοῦ ἐθίμου.

Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ τοσοῦτον ἀναφέρεται πρὸς τὴν κοινωνι-
κὴν ἰσότητα, καὶ μυστικῶς συνάπτεται μετ' αὐτῆς ὅσον ὁ θά-
νατος, αὕτη ἡ στάθμη τῆς Θεῆς δικαιοσύνης, δι' ἧς πάντες εἰ
γηγενεῖς ἀπολύτως ἐξισοῦνται καὶ συνταυτίζονται ἐν μιᾷ καὶ τῇ
αὐτῇ πατρίδι, ἐν τῇ αἰωνίᾳ πολιτείᾳ τοῦ μέλλοντος. Ὁ θάνατος
εἶναι τὸ ἀρχέτυπον, πηγὴ καὶ ρίζα τῆς ἐγκοσμίου ἰσότητος,

διότι οὗτος παρέχει τὴν ἰδέαν καὶ διατηρεῖ τὸ αἶσθημα τῆς Θεό-
 πητος, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀγάπης, καὶ τοῦ μέλλοντος βίου.
 Χωρὶς αὐτοῦ, ἡ ἀθανασία οὐδὲ κατ' ὄνομα ἤθελε γινώσκεισθαι. Ἢ
 δὲ ἰσότης ἐν τῷ δε τῷ βίῳ ἄλλο δὲν εἶναι πόρεξ ἀπαύγασμα,
 μερὶς τῆς ἀτελευτήτου αἰωνιότητος ἐκείνης, ἐν ἧ πάσαι συνέρ-
 χονται καὶ συμβιβῶσιν αἱ παρελθούσαι, καὶ ἐνεστῶσαι, καὶ μέλ-
 λουσαι γενεαί. Ἢ ἰσονομία λοιπὸν ἔχει σχέσεις στενάς μετὰ τοῦ
 Θανάτου, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τούτου πηγάζει καὶ πρὸς τοῦτον ἀνα-
 τρέχει, ἔπεται ὅτι συνδέει τὸν παρόντα μετὰ τοῦ μέλλοντος
 χρόνου, τούτέστιν ὅτι ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ ὑπάρχει καὶ ἕξοχος
 πνευματικὸς σύνδεσμος μετὰ τοῦ τελείου καὶ τετελεσμένου.

Ἰδοὺ τὸ αἶτιον δι' οὗ οἱ πρὸς τὴν ἰσονομίαν βέποντες λαοὶ προ-
 πάντων εἶναι φιλόσοφοι, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων λάτραι τῆς ἀθα-
 νασίας. Οὗτοι περιθάλλουσι τὴν ὀρησκείαν, ὡς Θανάτου ἐπιστή-
 μην, καὶ σοφίαν ἀναστάσεως· οὗτοι βραβύζουσιν ἐπὶ τῆς μεγάλης
 καὶ ἀτελευτήτου ταύτης γνώσεως πᾶν ἐγκόσμιον καὶ ἀτελευτή-
 τον μεγαλείον των. Δι' αὐτοὺς οἱ νεκροὶ, ἤδη πολῖται τῆς ἀορά-
 του καὶ πνευματικῆς ἰσοπολιτείας, ἐπικαλοῦνται τὸν σεβασμὸν
 τῶν ζώντων· ἡ στάθμη ἣτις ἐξίσωσεν ἤδη τὰς κεφαλὰς αὐτῶν
 εἶναι αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ μέτρον ὅπερ μέλλει νὰ δοκιμάσῃ πάντων,
 μικρῶν τε καὶ μεγάλων τὰς πράξεις, καὶ νὰ ἐξελέγξῃ θεσμοὺς,
 ἤθη, φρονήματα.

Ὁ δὲ Χριστιανισμὸς, ἡ κατ' ἐξοχὴν τοῦ δε συγχρόνως καὶ τοῦ
 μέλλοντος βίου ὀρησκεία, ἐπομένως ἡ κατ' ἐξοχὴν σοφία τοῦ Θ-
 νάτου, ὁ Χριστιανισμὸς, καθὼ ἐπιστήμη τῆς πανισονομίας, ὄφει-
 λεν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κοινωνικῶν περὶ θανάτου ἐθίμων ὄχι
 μόνον νὰ σεβασθῇ τὰς ἐπικηδείους τελετὰς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ
 προσέτι νὰ τελειοποιήσῃ αὐτὰς, νὰ τὰς καθωραΐσῃ εἰς ὄλην
 ἐκείνην τὴν ἀπειραν τῆς αἰωνιότητος καλλονῆν, ἣτις ἦτον ἀπόρ-
 ροια τῆς ἀποκαλύψεως του, νὰ τὰς πλουτίσῃ δὲ μετὰ κοσμη-
 ματα καὶ τὰ δῶρα τῆς ποιήσεως, τῆς καλλιτεχνίας, καὶ τῆς φι-
 λοσοφίας τὰ ὅποια ὄφειλον οὕτω ν' ἀφραπαγῶσιν ἀπὸ τὴν φθο-

ρὰν τῶν παλαιῶν κοινωνιῶν διὰ τὸ ἀποταμιευθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς αἰδίου διδασκαλίας του.

Οἱ ἀνατροπεῖς τῆς πολυθείας Ἕλληνες εἶχον διαδραματῆσαι καὶ ἐτραγωδῆσαι τὸν θάνατον ἐπὶ σκηνῆς, τὸν ἀνθρώπινον βίον διὰ τῆς τοῦ Θέσπιδος τέχνης παραστήσαντες ὑπὸ τοιαύτην φιλοσοφικὴν ἔποψιν, ὥστε, ἐν μέσῳ τῶν πολυειδῶν βιωτικῶν περιπετειῶν, νὰ ὑπερίσταται πάντοτε καὶ ὑπερέχη τὸ αἶσθημα τῆς μελλούσης ζωῆς, ὡς κανὼν καὶ ὁδηγία τῶν λοιπῶν ἐγκοσμίων ἀντικειμένων. Βέβαιον, ὅτι καινὴ τις δύναμις ἀδιάγνωστος ὑπέκινει καὶ συνεχίνει τὰ πλήθη ἐν τῷ θεάτρῳ, διὰ μέσου παθῶν ἐξωρυγμένων ἐκ βάθους τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, δύναμις τὴν ὁποίαν ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ἔγνωσαν, ἡμεῖς δὲ εὐκόλως ἐξιχνιάζομεν σήμερον. Ὁ μοχλὸς οὗτος ἦτο τὸ Ἔλεος, δύναμις συμφυῆς καὶ πρόδρομος τῆς Χριστιανικῆς Ἀγάπης, ἣν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ πάντων τραγικωτάτου, μαθητοῦ, φίλου καὶ συνεργάτου τοῦ πόντος τὸ κώνειον ὑπὲρ πτώσεως μυθοθησκείας, ἠσπάσατο ὁ μέλλων γενέσθαι λαὸς Κυρίου ἐν στεναγμαῖς καὶ δακρύμασιν.

Ἄλλ' ἡ στενὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου σκηνὴ δὲν ἤρκει εἰς τὴν ἀπέραντον τοῦ Χριστιανισμοῦ πνευματικότητα. Τὸ σοβαρὸν δράμα τοῦ θανάτου ἔπρεπεν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ παρασταθῇ ἐπὶ σκηνῆς τοσοῦτον εὐρυχώρου, ὅσον εὐρύχωρος ἦτον ἤδη ἡ ἀποκεκαλυμμένη νέα ζωὴ. — Ἀλλὰ τίς σκηνὴ καταλληλοτέρα τῆς ἐκκλησίας, ταύτης τῆς εἰκονικῆς ἀγκάλης τῆς ἀνθρωπότητος; Τίς δὲ τόπος ἀρμοδιώτερος ἐκείνου, ἐνθα μυστήρια Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, θανάτου καὶ ἀθανασίας εὐχερῶς συμπαριστάνονται; Ἐνθα πάντες αὐτάπται, πάντες αὐτήκοοι· ἐνθα ἡ εἴσοδος ἀνοικτὴ πάντοτε· ἐνθα οὐδὲ εἰσητήρια, οὐδὲ δασμοὶ καὶ φόροι πρὸς ἀγωγὴν τοῦ θεάματος, ὡς ἐν Ἀθήναις. Οὕσης τῆς νέας σοφίας διδάγμα λαοῦ, πάντες ἀδιακρίτως ἐκεῖ θεωροῦσι καὶ διδάσκονται εἰνὶ τρόπῳ θανάτῳ πατεῖται ὁ θάνατος.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ναὸς ἐν τῷ Χριστιανισμῷ μεταβάλλεται εἰς θέατρον καταπληκτικωτάτης πρᾶξιότητος. Τὰ δὲ τοῦ ἱεροῦ δρά-

ματος πρόσωπα είναι, ὁ Κτίστης μετὰ τῶν οὐρανίων δυνάμεων, ὁ Νεκρὸς, ὁ Χορὸς, καὶ ἡ Ἐκκλησία.

Λαλοῦμεν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς, διότι κατ' ἀλήθειαν οὐδεμία ἄλλη περικοσμεῖ τὰς νεκρωσίμους ἀκολουθίας καὶ ἐπικηδεῖους τῆς τελετᾶς μετὰ τσαφύτης πολυτελείας κατασκευαστικῆς δραματισμοῦ, πένθους, ἀγάπης, τρόμου, λυρικοῦ ὕψους, καὶ ζώσης ἀληθείας. Ζῶσα ἀλήθεια τῆς ἀνθρωπίνης ματαιότητος ἐκτεθειμένη εἰς ἔποψιν πάντων καθ' ὅλην τὴν φρικώδη καὶ συντριπτικὴν παρῆρσιάν της· ταρακτικὸν πανόραμα πλήττον μὲν νοῦν τε καὶ καρδίαν, καταβιβάζον δὲ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἰσότητά τοῦ χορῶς ἐξ οἰασοδήποτε κορυφῆς, ἢ κοινωνικῆς ἀνισότητος.

Τίς δὲν ἐννοεῖ ὅτι τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία παριστάνει τὸ καταθλιπτικόν της δράμα εἶναι αὐτὴ ἐκείνη ἡ γῆ, ὅπου ἡ φιλοσοφία τῆς ἰσονομίας, ἡ λυρική, καὶ ἡ τραγωδία πρότερον ἠγέρθησαν εἰς ἔξοχον περιωπὴν; ἢ τίς κατὰ πρόωτην προσβολὴν δὲν βλέπει, ὅτι οὐδεμία ὀρθοσκελία, ὡς ἡ Ἑλληνική, εὐδοκίμει νὰ ἐκτυπώσῃ καὶ ζωγραφίσῃ τὰ τῆς ἐθνικῆς φύσεως κινήματα μετὰ πλείονος ἀκριβείας καὶ τέχνης;

Ἡ τόλμη τοῦ Αἰσχύλου, ἡ τελειότης τοῦ Σοφοκλέους, ἡ ἠθικὴ τοῦ Εὐρυπίδου ὠχρῶσιν ὁμῶς ἐνώπιον ἐκείνου τοῦ ἀπλουστάτου μὲν ἀλλὰ μεστοῦ ἐλέους καὶ τρόμου θεάματος. Εἶναι ποίησις ὄχι τῆς φαντασίας, γέννημα ὀνητοῦ, ἀλλ' αὐτοποίησις καθολικότητος, αὐτόματον ἐξεκόνισμα Εὐαγγελίου. Αὕτη δὲ ἡ ποίησις τῆς ἀνωμόμου ἀνθρωπότητος ἀποσπᾷ δάκρυα ἐκ τῶν μυχῶν τῆς συνειδήσεως, κατ' ἄλλον τρόπον ἀγαπητὰ τῷ Θεῷ· δάκρυα πνευματικῆς κατανύξεως καὶ ταπεινωσύνης, δάκρυα ἱερὰ, τῶν ὁποίων ἡ τέχνη τοῦ Θέσπιδος δὲν ἤξευρε νὰ δώσῃ πάρεξ τὴν εἰκόνα.

Οἱ Λυτικοὶ συνήθως ἀπομακρύνουσι τοὺς συγγενεῖς τῆς νεκρωσίμου τελετῆς. Ἐνθιάζουσι τὸν νοῦν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς προφυλακὰς τινὰς οἴκτου προσωπικοῦ, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀκρωτηριάζουσι τὸ δράμα. — Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀπαιτεῖ τὴν παρουσίαν τῶν συγγενῶν· πρωταγωνιστὰς τοῦ περιπαθοῦς δράματος, ὁρεῖλουσιν οὗτοι νὰ παραστήσωσιν οὐσιώδες μέρος ἐν τῇ

τραγωδία. Ὁ πατήρ, ὁ υἱός, οἱ ἀδελφοί, ὅποιον πλοῦτος μυχίων αἰσθημάτων, παθημάτων ἐκπληκτικῶν, μεταδοτικῆς συγκινήσεως!

Συνηθίζουσιν ὡσπύτως νὰ καλύπτωσι τὸν νεκρὸν, καὶ τοῦτο δῆθεν ἕνεκα κοσμιότητος καὶ εὐπρεπείας. Οὕτω, παρ' αὐτοῖς ὁ θάνατος, ὁ μέγας οὗτος διδάσκαλος τῆς ζωῆς, ἐνεισάγεται ἐπὶ σκηνῆς ὑπὸ προσωπίδῳ.

Ἄλλ' ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἔχει λόγους ἀνωτέρους τοιαύτης μικροπρεπείας ὑποκρισίας. Ὁ νεκρὸς ἀνήκει αὐτῇ τὸν θέλει ἀσκεπῆ, ἀποκεκαλυμμένον τὸν ἐνεισάγει ἀπερικάλυπτον, καθὼς ἀπερικάλυπτος ἡ ψυχὴ μέλλει νὰ προσέλθῃ τῷ Πλάστῃ. Ἐπ' ἐκείνου τοῦ πτώματος, ἐπ' ἐκείνων τῶν κεκλεισμένων βλεφάρων, ἐπ' ἐκείνου τοῦ ἀφώνου σώματος ἔχει νὰ ψάλλῃ καταπληκτικοὺς ὕμνους περὶ ματαιότητος, περὶ ἀνισοτήτων, περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀναστάσεως. Ἡ δὲ φωνὴ αὐτῆς, φωνὴ δικαιοκρίτου, ἔχει νὰ κατευθυνθῇ πρὸς τὸν προκείμενον νεκρὸν, εἴτε πλοῦσιον ὄντα, εἴτε βασιλέα, εἴτε δυνατὸν, καὶ νὰ συνυπολογισθῇ μετ' αὐτοῦ. Τότε ἀνοίγεται διάλογος μεταξὺ Ἐκκλησίας, Χοροῦ, καὶ Κεκοιμημένου, τὰς θείας ὠραιότητος τοῦ ὁποίου μᾶλλον τῆς γλώσσης ἢ θεὰ δύναται νὰ ἐκθέσῃ. Τὰ δάκρυα, οἱ στεναγμοί, καὶ ὁ κοπετός τῶν συγγενῶν καὶ φίλων διακόπτουσιν ἐκ διαλειμμάτων τὴν διαδραμάτησιν.

Ὁ Χορὸς ψάλλει·

«Ποῖος χωρισμὸς, ὦ ἀδελφοί; ποῖος κοπετός, ποῖος ὀρθνός ἐν τῇ παρουσίᾳ ῥοπῆ; δεῦτε οὖν ἀπάσασθε τὸν πρὸ μικροῦ μεθ' ἡμῶν! Παραδίδοται τάφῳ γὰρ, καλύπτεται λίθῳ, σκότει κατοικίζεται, νεκροὶ συνθάπτεται. Πάντες συγγενεῖς τε καὶ φίλοι ἄρτι χωριζόμεθα, ὃν περ ἀναπαῦσαι Κύριος ἐξώμεθα!»

«Ἄρτι ἡ τοῦ βίου πονηρὰ λύεται πανήγυρις πᾶσα τῆς ματαιότητος! πνεῦμα γὰρ ἐξέλιπεν ἀπὸ σκηνώματος. Ὁ πηλὸς μεμελάνωται· τὸ σκεῦος ἐβράβη, ἄφωνον, ἀναίσθητον, νεκρὸν, ἀκίνητον!»

«Οἶα ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐστίν! ἄνθος καὶ ἀτμὶς τε, καὶ δρόσος ἐωθινή, ἀληθῶς. Δεῦτε οὖν κατ'ίδωμεν ἐπὶ τοῖς τάφῳ τρανῶς!»

Ποῦ τὸ κάλλος τοῦ σώματος; καὶ ποῦ ἡ νεότης; ποῦ εἰσὶ τὰ ὄμματα καὶ ἡ μορφή τῆς σαρκός; πάντα ἐξηράνθη ὡς χόρτος, πάντα ἠρανίσθησαν!

«Μέγας ὁ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς, μέγας στεναγμὸς, καὶ ἀνάγκη ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς! ἄδης καὶ ἀπώλεια ἡ τῶν προσκαίρων ζωῆ, ἡ σκιά ἡ ἀνύπαρκτος, ὁ ὕπνος τῆς πλάνης, ὁ ἀκαιροφάνταστος μόχθος τοῦ βίου τῆς γῆς!»

«Δεῦτε ἐν τῷ τάφῳ, ἀδελφοί, βλέψωμεν τὴν τέφραν καὶ κόκκιν ἐξ ἧς ἐπλάσθημεν! ποῦ νῦν πορευόμεθα; τί δ' ἐγεγόναμεν; Πλοῖος πένης ἢ πλούσιος ἢ ποῖος δεσπότης; ποῖος δὲ ἐλεύθερος; καὶ οὐχὶ πάντες σποδός;»

Οὐδέποτε ἡ γλῶσσα τῆς παλαιᾶς δημοκρατίας ἔσχε τοσαύτην ταραξικάρδιον εὐφράδειαν. Τοιαῦτα ἀμαυρὰ χρώματα τάφου, τοιοῦτοι σπαραγμοὶ ζωοδόται ἦσαν ἄγνωστοι πρότερον. Τὸ ἐντεχιοῦν τοῦτο μεταξὺ θανάτου καὶ ζωῆς ἠμίφωτον εἶναι ἰδιότης τῆς χριστιανικῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδιότης ἀμίμητος εἶναι ὁ ἱεὺς ἡμῶν *ρωμαντισμὸς*.

Ἀκολουθῶς ὁ νεκρὸς λαμβάνει τὸν λόγον·

«Ὁρῶντες με ἄφρων καὶ ἄπνουν προκείμενον, κλαύσατε πάντες ἐπ' ἐμοί, ἀδελφοί καὶ φίλοι, συγγενεῖς καὶ γνωστοί! Τὴν γὰρ χθὲς ἡμέραν μεθ' ὑμῶν ἐλάλουν, καὶ ἄφνω ἐπῆλθέ μοι ἡ φοβερά ὥρα τοῦ θανάτου. — Ἀλλὰ δεῦτε πάντες οἱ ποθοῦμενοί με, καὶ ἀσπάσασθέ με τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν· οὐκ' ἔτι γὰρ μεθ' ὑμῶν πορεύσομαι, ἢ συλλαλήσω τοῦ λοιποῦ· εἰς Κριτὴν γὰρ ἀπέρχομαι, ἐνθα προσωποληψία οὐκ ἔστι· δοῦλος γὰρ καὶ δεσπότης ὁμοῦ παρίστανται, βασιλεὺς καὶ στρατιώτης, πλούσιος καὶ πένης ἐν ἀξιώματι ἴσῳ· ἕκαστος γὰρ ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων ἢ δοξασθήσεται ἢ αἰσχυρῶσεται.»

Εἶναι ἀξιοπαρατήρητον ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἦτις συνέθεσε νεκρωσίμους Ἀκολουθίας εἰς ἱερεῖς, εἰς Μοναχοὺς, εἰς Κοσμικοὺς, εἰς Νήπια, παρέλειψε τοὺς Βασιλεῖς. Τὰ νήπια εἶχον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς μεγαλητέρας ἀξίας!

Ὁ Χορὸς ἀναλαμβάνει τὸ ἄσμα·

«Ὅμματα ἐσβέσθη, χεῖρες ἐφησυχάσαν ὁμοῦ καὶ πόδες· ἀκοὴ καὶ γλῶσσα πάλαι ῥητορεύουσα ἐπανεπαύθη, καὶ ἐν τάφῳ πάντα κείται ἀνερέγητα· δεῦτε τὴν βροτείαν θρηνήσατε οὐσίαν!»

«Ποῖα τοῦ βίου τρυφή διαμένει λύπης ἀμέτοχος; ποῖα δόξα ἔστηκεν ἐπὶ γῆς ἀμετάθετος; πάντα σκιᾶς ἀσθενέστερα, μία ῥοπή καὶ ταῦτα πάντα θάνατος διαδέχεται!»

«Πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα, ὅσα οὐχ ὑπάρχει μετὰ θάνατον! οὐ παραμένει ὁ πλοῦτος, οὐ συνοδεύει ἡ δόξα· ἐπελθὼν γὰρ ὁ θάνατος, ταῦτα πάντα ἐξηφάνισται!»

«Ποῦ ἐστὶν ἡ τοῦ κόσμου προσπάθεια; ποῦ ἐσὶν ἡ τῶν προσκίρων φαντάσια; ποῦ ἐστὶν ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἄργυρος; ποῦ ἐστὶ τῶν οἰκετῶν ἡ πλημμύρη καὶ ὁ ὄρυθος; — Πάντα κόνις· πάντα τέφρα· πάντα σκιά!»

«Ὅντως ματαιότης καὶ φθορὰ, πάντα τὰ τοῦ βίου ἡδέα καὶ τὰ περιδόξα! πάντες γὰρ ἐκλείπομεν, πάντες ὀνηζόμεθα βασιλεῖς τε καὶ ἄρχοντες, κριταὶ καὶ δυνασταί, πλούσιοι καὶ πένητες, καὶ πᾶσα φύσις βροτῶν!»

Δακνιζόμεθα ταῦτα τὰ ἀποσπάσματα, ἵνα ποιήσωμεν αἰσθητοτέραν τὴν πρὸς τὴν ἰσονομίαν ῥοπήν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἐνῆι αἰλοῖπκι Ἐκκλησίαι τελοῦσι κατ' ἀπλοῦν μόνον τύπον τὴν ἐπικήδειον τελετὴν, αὐτῆς εἰς τὰς νεκρωσίμους ἀκολουθίας τῆς ἰδιαιτέρως ἐνδείκνυσιν ὅλον τὸ κάλλος τῆς τέχνης καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς φιλισονόμου σοφίας τῆς. Ἐκεῖ, παρόντος τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἀρχόντων, ἐκεῖ, περιεστῶτος τοῦ λαοῦ, ἐκεῖ ἐν τῷ ἀπαρabiάστῳ θυσιαστηρίῳ τῆς ἐπιφυλάττεται νὰ λύσῃ πάντα δεσμὸν εἰς τὴν φιλελευθέραν τῆς γλῶσσαν.

Ἐφεξῆς ἔρχονται λυρικώτερα Τροπάρια, ἀνάπλεα ὁμῶς οὐχ' ἦτον λύπης καὶ μελαγχολίας· εἶναι ὁ ἀποχαιρετισμὸς·

«Συγκαιόμεθα πάντες τοῖς δάκρυσιν
Ὅταν ἴδωμεν λείψανον κείμενον,
Καὶ ἐγγίζοντες πάντες ἀσπάζεσθαι
Ἴσως δὲ καὶ τοιαῦτα προσφθέγγεσθαι·

— Ἴδου ἀφῆκας τοὺς φιλοῦντας σε!
 Οὐ λαλεῖς τοῦ λοιποῦ μεθ' ἡμῶν, φίλε!
 Διατί οὐ λαλεῖς, ὡς ἐλάλης ἡμῖν,
 Ἀλλ' οὐτα σιγᾶς τοῦ λαλεῖν μεθ' ἡμῶν; ο

«Τὲ πικρὰ τῶν θνησκόντων τὰ ῥήματα,
 Ἄπερ φθέγγονται ὅταν πορεύονται!

— Ἀδελφοί, ἀδελφῶν ἐξορίζομαι·
 Φίλους πάντας ἀφῶ καὶ πορεύομαι·
 Ποῦ οὖν ὑπάγω, οὐκ ἐπίσταμαι,
 Ἢ πῶς μέλλω εἶναι ἐκεῖ, οὐ γινώσκω,
 Εἰ μὴ ὁ μόνος Θεός, ὁ καλέσας με·
 Ἀλλὰ μνεῖαν ποιεῖτέ μου μετ' ὠδῆς! ο

«Ἄρα ποῦ αἱ ψυχαὶ νῦν ὑπάγουσιν;

Ἄρα πῶς νῦν ἐκεῖ συνδιάζουσιν;

Ἐπεθύμουν μαθεῖν τὸ μυστήριον,

Ἀλλ' οὐδεὶς ἱκανὸς διηγήσασθαι·

Ἄρα κάκεινοι μνημονεύουσι

Τῶν ἰδίων αὐτῶν ὡς ἡμεῖς ἐκείνων·

Ἢ ἐκεῖνοι λοιπὸν ἐπελάβοντο

Τῶν θρηγούντων αὐτοῦς, καὶ ποιούντων ὠδῆν; κτλ.

Οἱ Ἴταλοὶ σφετερίζονται τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἐνδεκασυλλάβου στίχου· — Αὐταὶ δὲ αἱ ὠδαὶ ἐφάλλοντο ἐν Ἀνατολῇ ἐπὶ Δαμασκηνοῦ τοῦλάχισον πεντακόσια ἔτη πρὸ τῆς ἐνδεκασυλλάβου Σικελικῆς ποιήσεως.

Ἡ δὲ ἀκολουθία εἰς Νήπια εἶναι ὡσαύτως λαμπροτάτη. Οἱ ἀλλοθνεῖς δὲν δύνανται νὰ φαντασθῶσι τὰς γοεράς ἀρμονίας ὅσας ἡ Ἐκκλησία μας ἤξευρε νὰ ἐξαγάγῃ ἐξ ἀπλούςπτων ἀντικειμένων· ἐκ βρέφους νεκροῦ, μητρὸς ἡδυρομένης, καὶ νεροῦ παραδείσου! Ἀποβλέπει εἰς χύσιν δακρῶν ὁ δραματουργός, καὶ εὐδοκίμει· κατασυντρίβει πάντων τὰς καρδίας. Ἐκεῖ αἱ ζωηρότεραι συγχρόνως καὶ περιπαθέστεραι εἰκόνες διαδέχονται ἀλλήλας· ἐκεῖ τὰ μεμα-

ραμμένα ρόδα, εκεί οι άκαλοι κλάδοι κεκομμένοι, εκεί εν επιδειξει δραματικώτερα πάσα ή παθολογία τής ανθρωπίνης ματαιότητας.

ΔΘ΄.

Εχθά.

Δογματισθέντων άπαξ τών σοφών μυστηρίων τής θεολογίας, και καταρτισθέντος του έξωτερικού και τυπικού ταύτης μέρους προς άγωγήν άτελεύτητον τών αισθήσεων, ή Έκκλησία κατερχομένη άπό τής νεφέλης, ένθα μυστηριωδώς, ώσπερ θεότης έχρησμοδότησεν, εισπορεύεται μεταξύ ανθρώπων, συνοικειομένη μετ' αυτών και άχωρίστως συνεργαζομένη.

Και αυτη υπάρχει ή πολιτική αυτης, ή άλλως ειπειν, ή κοινωνική, ή κοσμική, ή ήμερουσία μορφή. — Κατά μιν τον δογματισμόν άνηγορεύθη σκευος εκλεκτόν Πνεύματος, έλλάς καθολική, διδάσκαλος και ίεροφάντις άπάσης τής ανθρωπότητας· εν δε τή κοσμική αυτης πορεία είναι ή έλλάς τών Όρθοδόξων, ή μήτηρ άπλώς τής κλητής γενεάς.

Το δε δεύτερον στάδιον δέν είναι ήττον του πρώτου σοβαρόν, σπουδαϊον· είναι μέγα και εβρό, όσον ο ήθικός βίος του άτομου και ο πολιτικός του έθνους. Λαμβάνει την κοινωνίαν ανά χειρας, εν τή παιδική ταύτης ηλικία. Τήν πλάττει, τήν τροπολογει· τήν μετασκευάζει καθ' όλας τās ώρας του χρόνου· παραλαμβάνει τον άνθρωπον πριν ή εξέλθη εκ γαστρος μητρος, παρακολουθει αυτον ίσοβίως, και συνοδεύει αυτον μέχρι ταφής. Ίνεισιδύει δε εις τās σκότη τής άτομικής συνειδήσεως, ρυθμίζει τās κινήματα τής καρδιας, κατευνάζει τās πάθη. Έπισταται επί τās εργασίας εν τοις άγροις· επί τήν βιομηχανίαν εν ταίς πόλεσιν· Ασθενεις επισκέπτεται, δέεται υπέρ ψυχορραγούντων, σώζει τούς εις αυτην καταφεύγοντας, μεσιτεύει υπέρ άμαρτησάντων, διαπορεύεται νυχθημερόν εις βοήθειαν πλεόντων και όδοιπορούντων, ικετεύει, συμβουλεύει, εύλογει, αγιάζει, παραινει, τιμωρει, άνέχεται, άφορίζει και άπολύει· παντου παρουσιάζεται· τās πάντα κανονίζει· πάντα πληροί. Είναι και πατήρ, και μήτηρ, και αδελ-

φός, καὶ ἀδελφὴ, καὶ συγγενής, καὶ φίλος, καὶ ἀρωγός. — Εὐ-
 χὴ ἐπὶ μετανοούντων. Εὐχὴ ἐπὶ αἰσχυρῶν λογισμῶν. Εὐχὴ ἐπὶ
 πᾶσαν ἀφροσύτιαν. Εὐχὴ εἰς μὴ ὑπνοῦντα. Εὐχὴ εἰς θεμέλιον οἴ-
 κου. Εὐχὴ ἐπὶ Σπόρου, ἐπὶ Ἄλατος, ἐπὶ Ἄλωνος, εἰς φύτευμα
 Ἀμπέλων, ἐπὶ τρύγοις, ἐπὶ εὐλογία οἴνου, εἰς μετάληψιν Σταφυ-
 λῆς. Εὐχὴ εἰς τὸ εὐλογῆσαι ποιμνιον βοσκοῦ, ἢ δύκτια ἀλιέως,
 ἢ ἐδέσματα κρεῶν, ἢ τυρῶν, ἢ κατασκευάσαι πλοῖον, ἢ φρέαρ.
 Εὐχαὶ ἐπὶ ἀνομιβρίας ἢ ἐξαλλαγῆς ἀνέμων ἢ ἐπὶ σεισμοῦ, ἢ λι-
 μοῦ, ἢ λοιμικῆς νόσου· ἐπὶ ἀπειλῇ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν, ἢ
 ἐπὶ κλείδωνι θαλάσσης, κ. τ. λ.

Ἡ Ἐκκλησία, καθάπερ Ἄγγελος εἰρηνοποιός, πνεῦμα ἡσυχίας,
 γαλήνης, ἀγάπης, ὁμονοίας, ἐφίσταται ἐπὶ οἰκίας, ἐπὶ πόλεις, ἐ-
 πὶ ἀγρῶν καὶ ὄρεων, ἐπὶ ἠπείρων καὶ θαλάσσης, ἐπὶ πτερύγων
 ἀνέμων.

Ταῦτα δὲ καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἀτομικὴν ἐπικουρείαν· πλὴν ἀλ-
 λά καὶ τὴν ἐθνικὴν ὑπαρξίν καὶ ἀσφάλειαν ἡ Ἐκκλησία φρουρεῖ
 καὶ προστατεύει, πνευματικῶς ὑπὲρ τούτων καθικετεύουσα. Ὁ ὀρ-
 θόδοξος ναὸς διαρκεῖ πάντοτε ἠνεωγμένος κατὰ τὰς κρίσεις
 τοῦ γένους στιγμᾶς, γινόμενος ἄσυλον εὐκτήριον ἐν ὧρα κυνδύνου,
 ἢ ἐπιδρομῆς ἐχθρῶν, ἢ πολέμων ἐμφυλίων, ἢ στρατοῦ ἀναχωροῦν-
 τος, ἢ ἐπιστρέφοντος, ἄσυλον ἔνθα πρὸς τὸν Ἰψίσιον ἀναπέμπον-
 ται δεήσεις ὑπὲρ τοῦ συμπολεμῆσαι καὶ καθυποτάξαι ὑπὸ τοὺς
 πόδας τῶν Ὀρθοδόξων πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. Ἡ διάπτωρος
 ἀφροσύνη πρὸς τὰς ἐλευθερίας καὶ τὴν εὐπορείαν τοῦ λαοῦ ὑπάρχει
 παρ' αὐτῇ κύριον, πρωτεύον, ὑπερέχον αἴσθημα. Νομίζεις μάλι-
 στα ὅτι ἡ φωνὴ τῆς εἶναι αὐτὴ ἐκείνη ἢ τῆς ἀθρόας Ἑλληνικῆς
 φυλῆς· φωνὴ ἀποστελλομένη παρὰ γενεῶν παρελθουσῶν ἐκ βίβλους
 αἰώνων, ἐν ῥήμασιν ἀρχαίας διαλέκτου, καὶ ἐν ἤχοις ἀνεκλαλήτου
 χριστιανικῆς κατανοήσεως. Αὐτῆς δεομένης ὑπὲρ ἀγωνισθέντων
 καὶ ἀγωνιζομένων τέκνων, ὁμοθυμαδὸν σύμπαν τὸ γένος εὐχε-
 ται· τὰς δὲ δεήσεις ἀκροάζονται καὶ καταλαμβάνουσι πάντα τὰ
 τῆς πατριωτικῆς Ἑλλάδος ἔνδοξα πρόσωπα. Επίσης οἱ πολεμή-
 τες τῆς Ἰτωάδος, καὶ οἱ μαχηταὶ τοῦ Μαραθῶνος, ὡς οἱ ὑπὲρ-

μαχοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ παληκάρια τοῦ Μεσολογγίου.

Μεταξὺ τῶν ποικίλων εὐχῶν τοῦ μεγάλου Εὐχολογίου συν-
αριθμῆται κατ' ἐξοχὴν μία εἰς ἐπιδρομὰς ἔθνων, ἔργον Μακαρίου
Φιλαδελφίας, ἣτις ὑπάρχει ὁ θερμότερος στεναγμὸς τῆς πενθί-
μου καὶ κατηφοῦς Μοῦσης τῶν ἀλγηδόνων μας. Ταύτην τὴν Εὐ-
χὴν ἡ ἡμετέρα γενεά, εἰς πολυχρονίους συμφορὰς ἀνωθεν ὠρισμέ-
νη, ἀπειράκις ἐν ἡμέραις κινδύνου καὶ δουλείας θρηνωδοῦσα κα-
τεβύνη πρὸς τὸν Σωτῆρα καὶ Θεὸν τῆς ἀπελευθερώσεως. Εἶναι
σελὶς λιγηρά, μελαγχολικὴ τῆς πολυωδύνου μας ἱστορίας, γεγραμ-
μένη διὰ κλάμου σταλάζοντος δάκρυα, ἠδὲ σήμερον ἔτι ἀπαγ-
γελλομένη ὑπὸ τε δούλων καὶ ἐλευθέρων Ἑλλήνων. — Μνημονεύο-
μεν μερικὰ χωρὶς τῆς.

ΕΥΧΗ ΕΠΙ ΕΠΙΔΡΟΜΑΣ ΕΧΘΡΩΝ.

« Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, τίς ὁμοιωθήσεται σοι ; τίς ὁ-
μοίός σοι ἐν θεοῖς, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ; τίς Θεὸς μέγας, ὡς ὁ Θεὸς
ἡμῶν ; δυνατὸς ἐν ἐλέει, καὶ ἀγαθὸς ἐν ἰσχύϊ, εἰς τὸ παρακα-
λεῖν καὶ σώζειν πάντας ἡμᾶς ;

Μὴ σιγήσης μηδὲ καταπραύνης, ὁ Θεὸς, ἀνταπόδοσιν τοῖς ὑπε-
ρηφάνοις, ὅτι οἱ ἐχθροὶ σου ἴσχυσαν, καὶ οἱ μισοῦντες σε ἤσαν
κεφαλὴν. Ἐπὶ τὸν λαόν σου κατεπανουργέσαντο γνώμην, καὶ ἐ-
βουλεύσαντο κατὰ τῶν ἁγίων. — Εἶπον: Δεῦτε, καὶ ἐξολοθρεύ-
σωμεν αὐτούς, καὶ οὐ μὴ μνησθῆ τὸ ὄνομα Ἰσραὴλ ἔτι· ἤλωσαν
ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, ἐμίαναν τὸν Ναὸν τὸν ἅγιόν σου·
ἔθεντο τὴν κληρονομίαν σου, ἔθεντο τὴν τιμίαν σου Ἱερουσαλήμ,
ὡς ὀπωροφυλάκιον. ἔθεντο τὰ ὀνησιμαῖα τῶν δούλων σου βρώ-
ματα τοῖς πετεινοῖς τοῦ Οὐρανοῦ· τὰς σάρκας τῶν ὀσίων σου τοῖς
θηρίοις τῆς γῆς· ἐξέχεαν τὸ αἷμα αὐτῶν κύκλῳ Ἱερουσαλήμ, καὶ
οὐκ ἦν ὁ θάπτων.

Ἄλλ' ἕως πότε, Κύριε, ἕως πότε ἐκκαυθήσεται ὡς πύρ ἡ ὄρ-
γὴ σου ; ἕως πότε ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἡμῶν ; ἕως
πότε ἁμαρτωλοὶ καυχῆσονται ; Μέχρι τίνος χρῆσεται τικριάνυ-
μος ἐξουσία ; ἕως τίνος ὑψωθήσεται ῥάβδος ἀσεβῶν κατὰ κλί-
ρου τῶν ἡγιασμένων ;

ὕψιμοι, ὅτι ἐτελήθη ἡ ταπεινώσις ἡμῶν, καὶ ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη!

Ὀϊμοι, ὅτι οἱ λυποῦντες ἡμᾶς σφόδρα κατισχύουσι, καὶ ἡ πληγὴ ἡμῶν στερεὰ ἐγεννήθη!

Καὶ σὺ, Κύριε, ὁ μέγας καὶ ἰσχυρὸς, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἱερουσαλήμ;

Τί ὅτι ἐγεννήθημεν ὄνειδος τοῖς ἔγγυς καὶ τοῖς μακράν; τοῖς ἐκκλίνασι, δηλαδὲ ἐξ' ὁδοῦ δικαίας εἰς παρατροπὴν δογμάτων, καὶ τοῖς ἀθετοῦσι καθάπαξ εἰς ἀσέβειαν· οἵτινες λόγον Πανσόφου Πρανοίας οὐκ ἐπιστάμενοι σου, τὴν ἐπίσκεψιν ἡμῶν ὡς ἐγκατάλειψιν διαβάλλουσιν. . . . Ἀλλ' οὐκ ἔγνωσαν· οὐδὲ συνῆκαν· καὶ διὰ τοῦτο ἀσέβειαν ἡμῖν ὄνειδίζουσι, καὶ τὴν εἰς σὲ πεποιθήσασιν, τὴν ἀληθινὴν εἰδόν, παροινίαν ἀποκαλοῦσι· καὶ ὅτι σὲ τὴν Μονογενῆ τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς, Ἰδὸν ὁμοούσιον τῷ συμπυῆ σου Πατρὶ καὶ τῷ παναγάθῳ σου Πνεύματι κηρύττοντες, μίαν φύσιν, μίαν οὐσίαν, μίαν δύναμιν, θεότητα, καὶ βασιλείαν προσκυνοῦμεν, ταῦτα πάσχειν ὑπολαμβάνουσι, καὶ δίκην ἀσεβείας, τὴν πληγὴν τῆς αἰχμαλωσίας, ὡς πλημμελημάτων ἕκτισιν ἠγοῦνται οἱ παράφρονες· καὶ τὴν σὴν ἐπιτωθάζοντες ἀνοχὴν, βλασφημοῦσι σου τὴν ἑσώτητα, καὶ τὴν κοσμοσώτεια διαχλευάζουσιν οἰκονομίαν σου.

Ἀλλ' ἄνες, Κύριε, ἄνες ὁ φιλανθρωπώτατος Θεός! Οἰκτερήσον ὁ συμπαθέστατος, καὶ ἐλεήμων Δεσπότης, καὶ μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς ἐπὶ πλέον ἡμᾶς, ἵνα μὴ ἐκτριβῶμεν. Μὴδὲ τῇ ὑργίᾳ σου παιδεύσῃς ἡμᾶς ἵνα μὴ γενώμεθα ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι· Ἀλλὰ γενοῦ μεθ' ἡμῶν ὡς μαχητὴς ἰσχυρὸς, ὅτι οὐκ ἀδυνατεῖ παρὰ σοὶ σώζειν ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλίγοις.

Κατίσχυσον ἡμᾶς, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ σοὶ πεποιθήμεν, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου τεθάρρήκαμεν.

Καὶ πιστωθήτω δὴ τὸ ῥῆμα σου, Κύριε, ὃ ἐλάλησας πρὸς ἡμᾶς, ὅτι ΜΕΘ' ΗΜῶΝ Εἰ ΠΑΣΑΣ ΤΑΣ ΗΜΕΡΑΣ, Εἰς τῆς ΣΥΝΤΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ Αἰῶνος!

« Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, σοῦ δεόμεθα καὶ σὲ παρακαλοῦμεν ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δούλοι σου, ὅπως ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν δέησιν ἡμῶν. . . !

Ὅτι, Δέσποτα, καὶ αἱ ἀνομίαι ἡμῶν, καὶ αἱ ἁμαρτίαι ὑπερῆραν τὰς κεφαλὰς ἡμῶν !

Ἐγεννήθημεν ὄνειδος τοῖς ἔθνεσι, μυχθηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς περὶ κύκλῳ ἀθέοις Ἀγαρηνοῖς· καὶ ἐταπεινώθημεν ἕως θανάτου διὰ τὰς ἁμαρτίας καὶ ἀνομίας καὶ βλασφημίας ἡμῶν.

Τίς οὐ κλαύσει ἡμᾶς οὕτω διακειμένους; τίς οὐ θρηνήσει τὴν τηλικαύτην αἰχμαλωσίαν ἡμῶν. . . . ;

Τιοὶ ἡμέρας καὶ τοῦ φωτός, υἱοὶ γεγόναμεν νυκτὸς καὶ σκότους· οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας, δούλοι γεγόναμεν ἐχθρῶν ἀνόμιων καὶ ἀπίστων ἔθνων. . . .

Βοήθησον ἡμῖν, ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἕνεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνοματός σου· πρόσδεξαι τὴν ἐξομολόγησιν ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν διὰ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον αἷμα τοῦ Υἱοῦ σου· διὰ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ Ἀποστόλους καὶ Μάρτυρας, οἵτινες ἠγωνίσαντο ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τὸ ἴδιον αἷμα ἐκχέειν· διὰ τοὺς ἁγίους Προφήτας, καὶ Πατέρας, καὶ Πατριάρχας, οἵτινες ἠγωνίσαντο εὐαρεστήσαι τῷ ἁγίῳ σου ὀνόματι. . . .

Ναί, Δέσποτα παντοδύναμε, εἰσάκουσον τῆς φωνῆς τῆς δεήσεως ἡμῶν, καὶ βοήθησον τῷ λαῷ σου, καὶ ἐνίσχυσον τὸ στρατόπεδον ἐν ᾧρα πολέμου, καὶ δυνάμωσον, καὶ δυχόρωσον αὐτό. . . !

Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐνίσχυσον καὶ βοήθησον τῷ λαῷ σου τοῖς κεκλημένοις τὸ σὸν ἅγιον ὄνομα. !

Ὅτι ἐκτός σου, Θεὸν ἄλλον οὐκ οἶδαμεν, τὸ ὀνομάσου ὀνομάζομεν. . . .

Ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ σῶσον ἡμᾶς, καὶ ῥύσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀθέων ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν μεθοιδειῶν καὶ μηχανημάτων καὶ παγίδων αὐτῶν ἐλευθέρωσον.

Καὶ κατάβλε, καὶ σύντριψον, καὶ ἀφάνισον τοὺς ἀλλεῖς, καὶ ἀπίστους βερβάρους, καὶ Ἀγαρηνοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ! »

Οι Ἕλληνες επικαλοῦνται τὰς ὑπηρεσίας τῶν Ἀποστόλων, τῶν Μαρτύρων, τῶν Πατριάρχων πρὸς δόξαν τοῦ Χριστιανισμοῦ! — Τίς δ' ἄλλος λαὸς ἔχουσεν αἷμα περισσότερον; τίς κατέβαλε γενναιοτέρας θυσίας; τίς δ' ἔχει μείζονα δικαιώματα;

Αὕτη ἡ φιλογενεστάτη Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία εὐλογεῖ τὰς σημαίας, αἵτινες ἐκστρατεύουσι κατὰ πολέμων ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας. — Ἐρωτήσαμεν τὰς Ἱστορίας τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἄλλο παρόμοιον παράδειγμα σπανίως, ἵνα μὴ εἴπωμεν οὐδέποτε, εὐρήκαμεν. Τὸ στοιχεῖον τῆς πατρίδος ἐμφυχον ἐγκατοικεὶ καὶ ζῶντων ὑπὸ τὴν στέγην τῆς Ἀνατολικῆς ὁρθοδόξου Πίστεως.

Ὅρα τοὺς Ἰταλοὺς! ὁ κλῆρος ἀντενεργεῖ κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῶν. Ὁ κλῆρος, παρ' αὐτοῖς, ἀναφαίνεται ἄσπονδος τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας ἐχθρός.

Ἰβρα τοὺς Διαμαρτυρουμένους! παρὰ τούτοις, ἄλλος ὁ Θεὸς τοῦ δόγματος, καὶ ἄλλος ὁ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Σήμερον μὲν εὐποροῦσι καὶ εὐδοκίμουσιν· αὔριον δὲ, τίς οἶδε μὴ τῆς παρακμῆς ὁ δαίμων ἐξαλείψῃ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ βίβλου ζωῆς;

Εἰς μόνην τὴν γῆν τῆς πρωτοτόκου θυγατρὸς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ὀρθοκείας εὐχαρίστως κλίνει τὸ οὖς ὁ ἀληθινὸς Θεός, ὁ ταυτόχρονως ὑπάρχων Σωτὴρ πατρίδος καὶ δόγματος.

Ὅστις δὲ τυχὸν περὶ τούτων δυσπιστήσῃ, ἀπειθεῖ τῇ ἱστορικῇ πραγματικότητι, τῇ ἀναντιρρήτῃ ἀληθείᾳ τῶν συμβαμάτων. — Ἀλλὰ τὸν τοιοῦτον ἐγκαταλείπομεν εἰς τὴν ἀμφιρρόπειαν τῆς ἀπιστίας, καὶ ἄλλα τι δὲν δυνάμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ νὰ πράξωμεν, εἰμὴ νὰ δεηθῶμεν ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ του.

Μ'.

Προσωποποιεῖς τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδανικότης τοῦ μισαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἰδὼν ἡ ὁδὸς τῆς πίστεως ἐκεχάρακτο· ἐπὶ τὸ ἐξῆς, ἡ ὁδὸς αὕτη θέλει σκεπασθῆ ὑπὸ πνευματικῶν κρίνων καὶ ῥόδων οὐρανίων.

Ἄλλ' ὅμως, εἰς ἐκείνην τὴν γῆν, πρώτην πατρίδα τῶν ποιη-

τιχῶν συμβόλων καὶ γενέτειραν τοῦ ἀνθρώπινου ἰδανικοῦ, οὐκ ἴσθες τι καὶ ἀναγκαῖον ἔλλειπεν ἔτι. — Ἡμέρα τῆς ἡμέρας, πρὶν καὶ μετὰ τὸν ἀπαρτισμὸν τοῦ Τριαδικοῦ δόγματος, ἐγένετο μᾶλλον κατεπείγουσα ἡ καθιέρωσις ἰδανικῆς τινος τῆς Ἐκκλησίας προσωποποιήσεως. Ἡ μεγαλοῦστωρ καὶ μεγαλοσύμβολος Ἐκκλησία εἶχεν ἤδη κηρύξει διὰ τῶν φωστήρων καὶ διδασκάλων τῆς, ὅτι πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, μυστικῶς τε καὶ ἀλληγορικῶς ὑπαινίττοντο ὑψηλὰ νοήματα καθολικότητος· ὅτι, μὴδὲ κεραίαν ἐντυγχάνουσιν οἱ πιστοὶ ἐν ταῖς Ἱεραῖς Γραφαῖς, μὴ περιέχουσιν διπλῆν ἔννοιαν· καὶ ὅτι, ἕως εἰς αὐτὰ τὰ κύρια τῆς Διαθήκης ὀνόματα ἐμφωλεύει μυστήριον, ὅπερ πρέπει δεόντως νὰ διερευνησῶμεν. Αὕτη λοιπὸν ἡ τὰ πάντα περιέχουσα Ἐκκλησία ᾤφειλεν, ἐπὶ τέλους, νὰ παρῆρσι-αθῆ καὶ αὐτὴ ὑπὸ τινος τηλαυγῆ περιεκτικατάτην προσωποποιήσιν.

Ἐλλειπε τοιαύτη προσωποποιήσις! — Καὶ ποῖον πρόσωπον ἀγιώτερον καὶ καταλληλότερον τῆς Θεοτόκου Μαρίας, αὐτῆς τῆς τεκούσης τὸν Θεὸν Λόγον, αὐτῆς ἢ ἄγγελοι δοξολογοῦσιν εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, αὐτῆς τῆς πλατυτέρας οὔσης τοῦ στερεώματος!

Οἱ πατέρες προθύμως ὑπεδέξαντο τοῦτο τὸ ἱερώτατον πρόσωπον. Ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἐγένετο οὐράνιος συνάμα καὶ ἐπίγειος τύπος τῆς Ἐκκλησίας, ὑπογραμμὸς περικαλλέστατος ἐντελείας καὶ πνευματικότητος, ἔκφρασις πάσης νεσρᾶς καὶ νοητῆς καλλονῆς. Ἡ γραφὴ τοῦ Λουκᾶ, καὶ ἡ μεγαλοφυΐς Ἑλληνικῆ φαντασία περιέκασμυσαν καὶ ἐξεικόνισαν ἀμέσως αὐτήν.

Καθὼς δὲ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία διπλοῦν εἶχεν ἔνδυμα, τὸ ἰδανικόν, δηλ. καὶ προσέτι τὸ μερικόν, τούτέστι τὸ Ἑλληνικόν· οὕτω, τὸ πανάγριον καὶ ὑπερευλογημένον τοῦτο πλάσμα, τὸ ἐντελέστερον ὅσων ἐξῆλθον ἐκ χειρὸς Θεοῦ, ἀντεπροσώπεν ἐν ταῖς οὐρανίαις σκηναῖς δύο τινὰς πνευματικὰς ἐντελείας· τὴν τῆς πανανθρώπου Ἀτομικότητος, καὶ τὴν τῆς μερικῆς προσέτι τοῦ γένους ἡμῶν. — Τοιοῦτοτρόπως, ἡ Λειπάρθενος Μαρία ἀνεκρηρύχθη ἕκτοτε προστάτις καὶ μεσίτρια καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πανελληνίου πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεὸν, ἀρωγὸς ἐπουράνιος τῆς σωτηρίας, τῆς δόξης καὶ τῆς ἐλευθερίας του.

Καὶ ὡς πρὸς τοῦτο, μὰ τὴν ἀλήθειαν εἶναι παράδοξον καὶ ἴσως μοναδικὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἱστορίᾳ τὸ προαίσθημα ἕπερ ἐκ χρόνων ἀπωτάτων, καὶ χάριτι ταύτης τῆς ὑψηλῆς πνευματικότητος ἔσχον οἱ Πατέρες περὶ μελλούσης παλιγγενεσίας Ἑλληνισμοῦ. Θεώσεως ἅπαξ τῆς Ἑλληνικῆς γενεᾶς ἀπὸ τὴν σκέπην τῆς Θεοτόκου, φαίνεται ὅτι πλέον ἐστερεώθησαν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς ἐθνικότητος. Παραδείγματα τῆς προφητικῆς ταύτης χάριτος πολλὰ καὶ λαμπρὰ ἠδυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν ὅμως ὁ ἀειμνηστος καὶ εὐφυέστατος ἡμῶν συμπολίτης Ἰλίας ὁ Μηνιάτης, ὅστις ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΖ' ἑκατοντῆς προησθάνθη καὶ αὐτὸς, ὡς ὁ, κατ' ἄλλον τρόπον, σύγχρονος αὐτοῦ καὶ φιλέλλην φνελῶν, τὴν Ἑλληνικὴν ἀναγέννησιν, μὰς παρέχει τὸ καθαρώτερον καὶ μᾶλλον εὐγλωττον. Ἐν τῷ πανηγυρικῷ αὐτοῦ λόγῳ εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν, ὡς ἂν ἄρα προέβλεπεν ὁ θεσπέσιος τί ἐμελλεν ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ νὰ συμβῇ μετὰ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἔτη, πίπτει γονυπετῆς, καὶ, προσκαλῶν τοὺς περιστώτας νὰ συμπροσπέσωσιν εἰς τοὺς πόδας τῆς οὐρανοῦ Προστάτιδος, μετὰ καρδίας συντετριμμένης ἐκφωνεῖ·

« ἕως πότε πανακήρατε Κόρη, τὸ τρισάθλιον γένος τῶν Ἑλλήνων ἔχει νὰ εὐρίσκεται εἰς τὰ δεσμὰ μιᾶς ἀνυποφορήτου δουλείας; ἕως πότε νὰ τοῦ πατῆ τὸν εὐγενικὸν λαϊμὸν ὁ βάρβαρος ἐθράξ; ἕως πότε ἔχουσι νὰ βασιλεύονται ἀπὸ ἡμισὸν ψεγγάρι ἢ χώραις ἐκείναις εἰς τὰς ὁποίας ἀνέτειλεν εἰς ἀνθρωπίνην μορφήν ἀπὸ τὴν ἡγιασμένην γαστέρα σου ὁ μυστικὸς τῆς δικαιοσύνης Ἥλιος; Ἄχ Παρθένε, ἐνθυμήσου, πῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα πρότερον παρά εἰς ἄλλον τόπον ἔλαμψε τὸ ζωηφόρον φῶς τῆς ἀληθινῆς πίστεως! Τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἐστάθη τὸ πρῶτον, ὅπου ἀνοιξε τὰς ἀγκάλας, καὶ ἐδέχθη τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, τὸ πρῶτον, ὅπου σὲ ἐγνώρισε διὰ ἀληθινὴν μητέρα τοῦ Θεανθρώπου Λόγου, τὸ πρῶτον, ὅπου ἀντιστάθη τῶν τυράννων, ὅπου μὲ μύρια βάσανα ἐγύρευαν νὰ ἐξεριζώσωσιν ἀπὸ τὰς καρδίας τῶν πιστῶν τὸ σεβάσιμόν σου ὄνομα· ἐτοῦτο ἔδωσαν εἰς τὸν κόσμον τοὺς διδασκάλους, ὅπου μὲ τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας τους

εφότισαν τὰς ἡμαυρωμένας διανοίας τῶν ἀνθρώπων· ἐτοῦτο τοὺς ποιμένας, ὁποῦ μὲ τὴν ποιμαντικὴν ράβδον ἐξώρισαν τοὺς αἰμοδόρρους λύκους ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικῶν ποιμνίου· ἐτοῦτο τοὺς γεωργοὺς, ὁποῦ μὲ τὸ ἄστρον τοῦ σταυροῦ, καὶ μὲ τὸν Ἰδρωτὰ τοῦ προσώπου ἐγεώργησαν τὰς καρδίας καὶ σπέρνοντι τὴν εὐαγγελικὴν σπόρον, ἐθέρισαν τὰς ψυχὰς διὰ τὴν οὐράνιον ἀποθήκην· ἐτοῦτα τοὺς μάγιστρος, ὁποῦ μὲ τὸ ἴδιον αἷμά τους ἔδαψαν τὴν πορφύραν τῆς Ἐκκλησίας. Λοιπὸν, εὐσπλαγγχνε Μαρίας, παρακαλουμέν σε διὰ τὸ Χαῖρε ἐκεῖνο, ὁποῦ μᾶς ἐπρομήνυσε τὴν χαρὰν, διὰ τὸν ἀγγελικὸν ἐκεῖνον εὐαγγελισμὸν ὁποῦ ἐστάθη τῆς Σωτηρίας μας τὰ προοίμιον, χάρισαι του τὴν προτέραν τιμὴν, ἀσήκωσαι το ἀπὸ τὴν κοπρίαν τῆς δουλείας εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος, ἀπὸ τὰ δεσμὰ εἰς τὸ σκηπτρον, ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν εἰς τὸ βασίλειον! καὶ ἂν ἐτούταις μας ἢ φωναίς δὲν σε παρακινήσωσιν εἰς σπλάγγχνος, ἃς σε παρακινήσωσιν ἐτούτα τὰ πικρὰ δάκρυα, ὁποῦ μᾶς πέφτουσιν ἀπὸ τὰ μάτια! ἀλλὰ ἀνίσως καὶ ἐτούτα δὲν φθάνουσιν, ἃς σε παρακινήσωσιν αἱ φωναί, καὶ ἢ παρακάλεσες τῶν ἁγίων σου, ὁποῦ ἀκαταπαύστως φωνάζουσιν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς τρισαθλοῦ Ἑλλάδος. Φωνάζει ὁ Ἄνδρας ἀπὸ τὴν Κρήτην. Φωνάζει ὁ Σπυρίδων ἀπὸ τὴν Κύπρον. Φωνάζει ὁ Ἰγνάτιος ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν. Φωνάζει ὁ Διονύσιος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Φωνάζει ὁ Πολύκαρπος ἀπὸ τὴν Σμύρνην. Φωνάζει ἡ Αἰκατερίνα ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Φωνάζει ὁ Χρυσόστομος ἀπὸ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν· καὶ δείχνοντάς σου τὴν σκληροτάτην τυραννίδα τῶν Ἀγαρηνῶν, ἐλπίζουσιν ἀπὸ τὴν ἄκραν σου εὐσπλαγγχνίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους τὴν ἀπολύτρωσιν.

Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἀνεκδότων ἐγγράφων ὧν ποριζόμεθα εἰς μαρτυρίαν τοῦ παρ' ἡμῶν σχεδιαζομένου πονήματος *Περὶ Ψύσεως καὶ Ἀποστολῆς Ὁρθοδοξίας*, συγκαταλέγεται ἕν, ὁπερ διὰ τὴν ζωηρὰν καὶ ζωγραφικὴν διαφώτισιν ἣν δύνανται νὰ παρέξῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐπικαλεῖται διακεκριμένῃ ἀναφρᾷ ἐνταῦθα. Εἶναι ὁ προορισμὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξιας, καταξιώσει θεῖα φανερούμενος ἐν πράγμασιν ἱστορικοῖς, καὶ ἐν γεγονόσι

τῶν ἡμερῶν μας συγχρόνοις. Δὲν ἐκτίθενται ἐν αὐτῷ συμβάντα ἀπώτατα, θυματουργήματα τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ· εἶναι μνημόνευσις χθεσινῶν, οὕτως εἰπεῖν, πραγμάτων, ἱστορία φέρουσα τὸν ἀφιλονείκητον τύπον τῆς ἐποχῆς μας, καὶ τὴν αἰμοσταγῆ σφραγίδα τῶν παρόντων παθημάτων μας. Εἶναι ἐν τῶν οἰκτρῶν ἐπεισοδίων τῆς ἡμετέρας Ὀθωμανικῆς Ἐποποιίας.

Ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐγγράφῳ, μυστικῶς καὶ ὑπὸ ὄνόματα καὶ συνδυασμοὺς συμβολικοὺς κατ' ἄμφω καὶ ἱστορικοὺς προεικονίζονται μὲν τοῦλάχιστον ἐξήκοντα ἔτη πρὶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως αἱ περιπέτειαι τοῦ ὑπὲρ πατρίδος καὶ πίστεως γινομένου ἀγῶνος, προλέγονται δὲ μετ' ἐμπνεύσεως καθ' ἡμᾶς Θεολαμπῶς αἱ ἐπακόλουθοι τύχαι τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Πᾶσα ἐκάστη πιστὴ καρδία καὶ φιλοεθνῆς ἐκ πρώτης ἀφετηρίας θέλει αἰσθανθῆ, ὅτι ὑπὸ τὰς ἀλληγορικὰς καὶ συμβολικὰς ἐκείνας εἰκόνας ὑψηλὰ νοήματα κρύπτονται, ἂν καὶ τὰ δραματιζόμενα μετέχωσιν ὑπάρξεως πραγματικῆς, βεβαίου καὶ ἀναντιρρήτου. Φέρ' εἰπεῖν, ὅτι ἡ ἐνδόξως ἐμπαριστανομένη Ἵπεραγία Θεοτόκος εἰκονίζει τὴν πάνσεπτον καὶ τιμιωτάτην ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ὑπερασπίστριά τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλλάδος· ὅτι τοῦ Ἀναστασίου τὸ πρόσωπον, καὶ ται ἱστορικόν, ἀλλὰ δι' ἀποστολῆς τινος ἐξαιρέτου ἀλληγορεῖ τὴν προσδοκωμένην ἀνάστασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὸν φιλότουρκον προσηλυτισμὸν, καὶ τὸν Τουρκισμὸν ἐν γένει, καθὼς ἐπίσης ὁ Δαυὶδ, ὁ ὁμώνυμος τοῦ Προφήτου τοῦ κατὰ γνώμην κοινὴν προφητεύοντος τῶν Ἀγαρηνῶν τὸ τέλος, ἐμφαίνει τὸν ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ εἰσελευσόμενον Πωαμεθισμὸν· ὅτι οἱ Ἅγιοι Πάντες αἰνίττονται τὴν εὐσεβῆ καὶ θεοφιλῆ γρηκικὴν γενεάν· ὁ δὲ Ἅγιος Γεώργιος τὸ μάχιμον καὶ θριαμβευτικὸν στοιχεῖον τοῦ γένους, ἀντὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου· οἱ δὲ Κωνσταντῖνος καὶ Ἐλένη τὸ ἀντικαταστηθῆσόμενον μοναρχικόν, καὶ καθεξῆς.

Γίνεται μνεία καὶ περὶ τοῦ Ἁγίου Μαρκαροῦ. Ὁ Ἅγιος οὗτος ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Ῥωμαίων κατὰ τοὺς ἀρχικοὺς αἰῶνας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀγαπητὴ σύζυγος, ὡς περ πιστὴ τρυφῶν, παρηκολού-

Ἦει τὸν ἀθλητὴν εἰς τὸν τόπον τοῦ βασανιστηρίου, κλαίουσα, γογγύζουσα, δεομένη, προσπαθοῦσα πανταίотρόπως νὰ μεταπεισῇ αὐτὸν, ἵνα μὴ, μαρτυρῶν, ἐγκαταλείψῃ αὐτὴν χηρα. Ἐπὶ τέλους, τὸ γύναιον ὅπως μαλακώσῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνδρός, ὃν ἐγίνωσκε μάλα φιλόστοργον, καὶ ἀποσπάσῃ αὐτὸν τῆς προκειμένης βασάνου, δεικνύει αὐτῷ τὸ μειδιῶν ἀθῶως, καὶ προσφωνοῦν τὸν πατέρα μονογενῆ παιδίον του. Ὁ ἡρωϊκὸς Ἅγιος στεναρίζει ἐκ βάθους ψυχῆς· ἀλλὰ, λαβὼν τὸ βρέφος καὶ ὄψων αὐτὸ πρὸς Οὐρανὸν, μὲ τρέμοντα χεῖλη καὶ δακρύνοντας ὀφθαλμούς, ἀναβοᾷ. «Κύριε, σὺ φροντίζεις περὶ τοῦ παιδίου μου τούτου, καὶ σὺ διαφυλάξεις αὐτὸ ἀπὸ χεῖρας δυσσεβῶν!» Ἀσπαζόμενος εἶτα τὸ τέκνον καὶ τὴν θρηνοῦσαν γυναῖκα του, τρέχει πρὸς τὸν δρόμον τῆς ὀλοκαυτώσεως, καὶ πίπτει θῦμα, τίνος μᾶλλον οὐκ οἶδαμεν, ἢ ἐν Ἑρσηκεῖς Χριστιανικῆς, ἢ Ἑλληνικῆς πατρίδος.

Τοῦ δὲ Δανιὴλ τὸν βίον ἢ νῆσος Κερκύρας ὁμολογεῖ. Οὗτος ἐστὶν ὁ κτίτωρ τῆς Ἁγίας Μονῆς τῆς καλουμένης Μυρτιωτίσσης, ἣν ὁ εὐσεβὴς ἀναχωρητὴς ἔθηκεν ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ὀνομασίαν τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ ὑπὲρ Ἑλληνικῆς ἐθνεγεργίας μεσιτεύσεως Ἰεραρχοῦ Μαρίας, ὡσανεὶ προεγίνωσκε τὰς ἀπείρους μελλούσας συγγενείας μεταξὺ Κερκύρας καὶ 1824. Οὗτος δὲ ὡσαύτως ἐστὶν ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐπομένης διηγήσεως, ἣν ἐπισυνάπτομεν ἀκριβῶς, ὡς ἀντεγράφη ἀπὸ τῶν βιβλίων τῆς εἰρημένης Μονῆς. Ὁ Ὅσιος Δανιὴλ ἐσώθη περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Τὸ δὲ σῶμα καὶ τὸ ἐκτύπωμα αὐτοῦ κεῖνται ἐν τῷ Ναῷ τοῦ ἐν Τρικλίνω Ἁγίου Βλασίου, πλησίον τῆς πόλεως (1).

Μετὰ ταῦτα, φρονοῦμεν ὅτι ὁ ἀναγνώστης δὲν ἀπαρέσκεται ἐάν ὡς ἀρμοδίαν καταχωρίσωμεν τὴν παράδοξον διήγησιν κατὰ πλάτος.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΨΥΧΩΦΕΛΗΣ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΣΙΑ

Ὁ ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος ἱερεὺς, ὁποῦ ἀείποτε πρῦνοι δια τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, κῦδάρητε, πρὸ ὀλίγων χρόνων,

(1) Τὸ βλαπτιστικὸν τοῦ Δανιὴλ, ἐξαχθὼν ἐκ τοῦ βιβλίου τῆς ἐν Βενιτίᾳ Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, διατηρεῖται ἐν τῇ εἰρημένῃ Ἁγίᾳ Μονῇ.